

การจัดการเรียนการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิด
เพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงเปียโน สำหรับนักเรียนเปียโนระดับกลาง
ORGANIZING REFLECTIVE THINKING PIANO LESSONS
TO DEVELOP THE PIANO SKILLS OF INTERMEDIATE PIANO STUDENTS

นางสาวอัจฉริกา ไพศาลศรีสมสุข *

Ajcharica Paisarnsrisomsuk

รศ.ดร.ณรุทธ์ สุตทจิตต์ **

Assoc. Prof. Narutt Suttachitt, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ คือ เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิดระดับเปียโน
ชั้นกลางในกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน โดยเก็บข้อมูลจากการสอบถามครูสอนเปียโน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์
ด้วยสถิติบรรยาย และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการจำแนกข้อมูล การเปรียบเทียบ และการสรุปเชิงอุปนัย

ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านวัตถุประสงค์ การให้ผู้เรียนนำความรู้ดนตรีที่เรียนไปประยุกต์ใช้ในการบรรเลงบท
เพลงและการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาทั้งหมดเป็นวัตถุประสงค์ที่ผู้สอนให้ความสำคัญ 2) ด้านเนื้อหา
สาระ ผู้สอนนำบทเพลงของ Bach, Beethoven, Chopin, และ Bartok มาใช้ในการเรียนการสอนมากที่สุด 3) ด้านการ
จัดกิจกรรมการสอน ผู้สอนส่วนใหญ่มีการใช้เทคนิคการใช้คำถามเพื่อพัฒนาการสะท้อนคิดของผู้เรียน 4) ด้านสื่อและ
อุปกรณ์ ผู้สอนส่วนใหญ่ใช้เครื่องบันทึกเสียงหรือกล้องวีดิทัศน์บันทึกการบรรเลงของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมการสะท้อนคิด
ให้กับผู้เรียน 5) ด้านการวัดและประเมินผล ผู้สอนส่วนใหญ่มีการวัดและประเมินการสะท้อนคิดโดยใช้การประเมินตาม
สภาพจริง 6) ด้านบริบทการเรียนการสอน ผู้สอนให้ความสำคัญกับความรักความชอบในดนตรีของผู้เรียนและจิตวิทยาใน
การสอน จากการวิเคราะห์ทั้ง 6 ด้านแสดงให้เห็นว่า ผู้สอนมีการนำการสะท้อนคิดมาใช้ในการเรียนการสอนเปียโน
ระดับกลางในประเทศไทย เพียงแต่การมุ่งเน้นส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิดมีมากน้อย
แตกต่างกันไปตามผู้สอนแต่ละคน

* นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชา ศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: pajchariga@hotmail.com

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชา ศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: narutt.s@chula.ac.th

ISSN1905-4491

Abstract

This research aims to study the conditions of reflective thinking in piano lessons for intermediate piano students in Bangkok. Data were collected from the questionnaires from piano teachers. Data analysis involved descriptive statistics and qualitative analysis by using data classification, comparison, and inductive conclusion.

The findings revealed that: 1) Regarding objective, providing students' knowledge that they could apply to other songs and help students understand the lessons were important for piano teachers. 2) Regarding content, the teachers used Bach, Beethoven, Chopin, and Bartok repertoires to teach students the most. 3) Regarding instruction, many teachers used the question technique to improve students' reflective thinking. 4) For media, most instructors used audio or video to record students' performance to support students' reflective thinking. 5) Regarding evaluation, most teachers evaluated student's reflective thinking ability by using authentic assessment. 6) Regarding context, instructors give importance to students' interest in music and the psychology of teaching. The analysis from the six aspects shows that these are the use of reflective thinking in intermediate piano lessons in Thailand. However, the emphasis of organizing reflective thinking piano lessons may vary among teachers.

คำสำคัญ: การสะท้อนคิด / การจัดการเรียนการสอนเปียโน / นักเรียนเปียโนระดับกลาง

KEYWORDS: REFLECTIVE THINKING / PIANO LESSON / INTERMEDIATE PIANO STUDENTS

บทนำ

การบรรเลงเปียโนจัดเป็นการเรียนรู้ด้านทักษะด้านหนึ่ง เป็นความสามารถในการประสานการทำงาน ของกล้ามเนื้อและอวัยวะของร่างกาย การเคลื่อนไหวทางร่างกายจัดว่าเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนและ อาศัยการทำงานของอวัยวะหลายส่วน เพื่อให้ทำงานได้สอดคล้องและเป็นธรรมชาติ ในการจะปฏิบัติทักษะนั้น จำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาฝึกฝนเพื่อให้เกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว และความชำนาญ ดังนั้นในการ เรียนการสอนเปียโนนั้น การเรียนรู้ภายในชั่วโมงเรียนอาจไม่เพียงพอที่จะทำให้นักเรียนสามารถบรรเลงเปียโน ได้อย่างชำนาญ ดังนั้นการฝึกซ้อมทักษะการบรรเลงเปียโนเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมากที่จะทำให้ผู้เรียนประสบ ความสำเร็จในการบรรเลงเปียโนด้วยเทคนิคที่ดีและมีความไพเราะ

ในการซ้อมเปียโน ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้จักการประเมินการเล่นบทเพลงด้วยตนเอง เพราะผู้สอนไม่ สามารถให้คำแนะนำกับผู้เรียนในขณะที่ผู้เรียนฝึกซ้อมได้ตลอดเวลา ดังนั้นทักษะการสะท้อนคิดจึงเข้ามามี บทบาทสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถฝึกซ้อมด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ (Kokkidou, 2013)

การสะท้อนคิด (Reflective Thinking) คือ กระบวนการคิดไตร่ตรองภายในตนเอง โดยพิจารณาและ ทบทวนประสบการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรอบคอบด้วยเหตุผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้จาก ประสบการณ์ เป็นผลให้เกิดเป็นแนวคิดใหม่ หรือมุมมองใหม่ (Benton, 2014) สำหรับในการเรียนและการ

ซ้อมเปียโนนั้น ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และประเมินข้อผิดพลาดในการบรรเลงของตนเองได้ โดยผ่านการคิดไตร่ตรองด้วยความรู้และประสบการณ์ดนตรีที่มี เพื่อวิเคราะห์หาข้อบกพร่องในการบรรเลงของตนเอง รวมทั้งหาวิธีแก้ไขข้อบกพร่องในการเล่นของตนเอง เพื่อให้สามารถบรรเลงได้ดีและไพเราะมากขึ้น ดังนั้นการสะท้อนคิดจึงมีความสำคัญในการเรียน การฝึกซ้อม และการพัฒนาในการบรรเลงเปียโนของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็น ซ้อมด้วยตนเองได้ และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) ที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง (ทิตานา แชมมณี, 2557)

สำหรับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสะท้อนคิดนั้น แนวคิดเกี่ยวกับการสะท้อนคิดที่สำคัญและเป็นพื้นฐานของงานวิจัยด้านการสะท้อนคิดโดยทั่วไปมีอยู่ 4 แนวคิดหลัก ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการสะท้อนคิดของดิวอี้ (Dewey, 1933) แนวคิดเกี่ยวกับการสะท้อนคิดของเชิน (Schön, 1983) แนวคิดเกี่ยวกับการสะท้อนคิดของ คอลบ์ (Kolb, 1984) และแนวคิดเกี่ยวกับการสะท้อนคิดของกิบส์ (Gibbs, 1988) โดยสามารถนำแนวคิดทั้ง 4 มาสังเคราะห์และสร้างมโนทัศน์ให้กับครูผู้สอน เพื่อให้เห็นกระบวนการสะท้อนคิดที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน สำหรับการสอนการสะท้อนคิด เทคนิคการสอนที่สำคัญและนิยมใช้โดยทั่วไปได้แก่ การเขียนบันทึกการสะท้อนคิด (Reflective Journal) การใช้คำถาม (Questioning) และการอภิปราย (Discussion) ในการวัดประเมินการสะท้อนคิด ผู้สอนสามารถประเมินความสามารถในการสะท้อนคิดของผู้เรียนจากการวัดประเมินผลพฤติกรรมความคิดของผู้เรียน โดยจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การทดสอบ การประเมินการปฏิบัติ และการประเมินแฟ้มผลงานของผู้เรียน

เนื่องจากการสะท้อนคิดเป็นกระบวนการคิดที่ต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิม ต้องอาศัยการคิดตั้งสมมุติฐาน เพื่อค้นหาวิธีแก้ไข แนวคิดใหม่ หรือมุมมองใหม่ให้เกิดขึ้น ดังนั้นการสะท้อนคิดจึงเป็นกระบวนการที่ค่อนข้างซับซ้อน ผู้เรียนที่เหมาะสมในการสอนเปียโนด้วยกระบวนการสะท้อนคิดคือ ผู้เรียนเปียโนในระดับกลางในช่วงอายุ 13-15 ปี ที่เรียนวิชาเปียโนระดับเกรด 4 ถึง เกรด 5 ของสถาบันดนตรีเอบีอาร์เอสเอ็ม (Associated Board of the Royal Schools of Music: ABRSM) สถาบันทรินิตี้ คอลเลจ ลอนดอน (Trinity College of London) หรือเทียบเท่า ซึ่งจัดเป็นกลุ่มผู้เรียนที่มีความรู้พื้นฐานทางดนตรีและประสบการณ์ดนตรี รวมทั้งมีพัฒนาการทางสติปัญญาในขั้นคิดแบบนามธรรม (Formal Operational Stage) ที่สามารถคิดและทำความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ในด้านนามธรรม สามารถคิดการคิดแบบตั้งสมมุติฐานได้ และคิดถึงสิ่งต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2541) ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าผู้เรียนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มนักเรียนที่เหมาะสมในการสอนสะท้อนคิด

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนดนตรี ผู้วิจัยพบว่างานวิจัยทางดนตรีในประเทศไทยที่มีการนำองค์ความรู้ด้านการสะท้อนคิดมาบูรณาการร่วมกับการสอนเปียโนจำนวนไม่มากนัก ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าควรมีการศึกษาเรื่องการสอนเปียโนด้วยการสะท้อนคิดให้มากขึ้น ประกอบกับการสะท้อนคิดเป็นการคิดที่สำคัญและจำเป็นต่อผู้เรียนในการเรียนรู้และการประเมินการเล่นบทเพลงด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถบรรเลงเปียโนได้อย่างไพเราะถูกต้องและมีคุณภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการศึกษาวิจัยสภาพการจัดการเรียนการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิดระดับเปียโนชั้นกลางใน

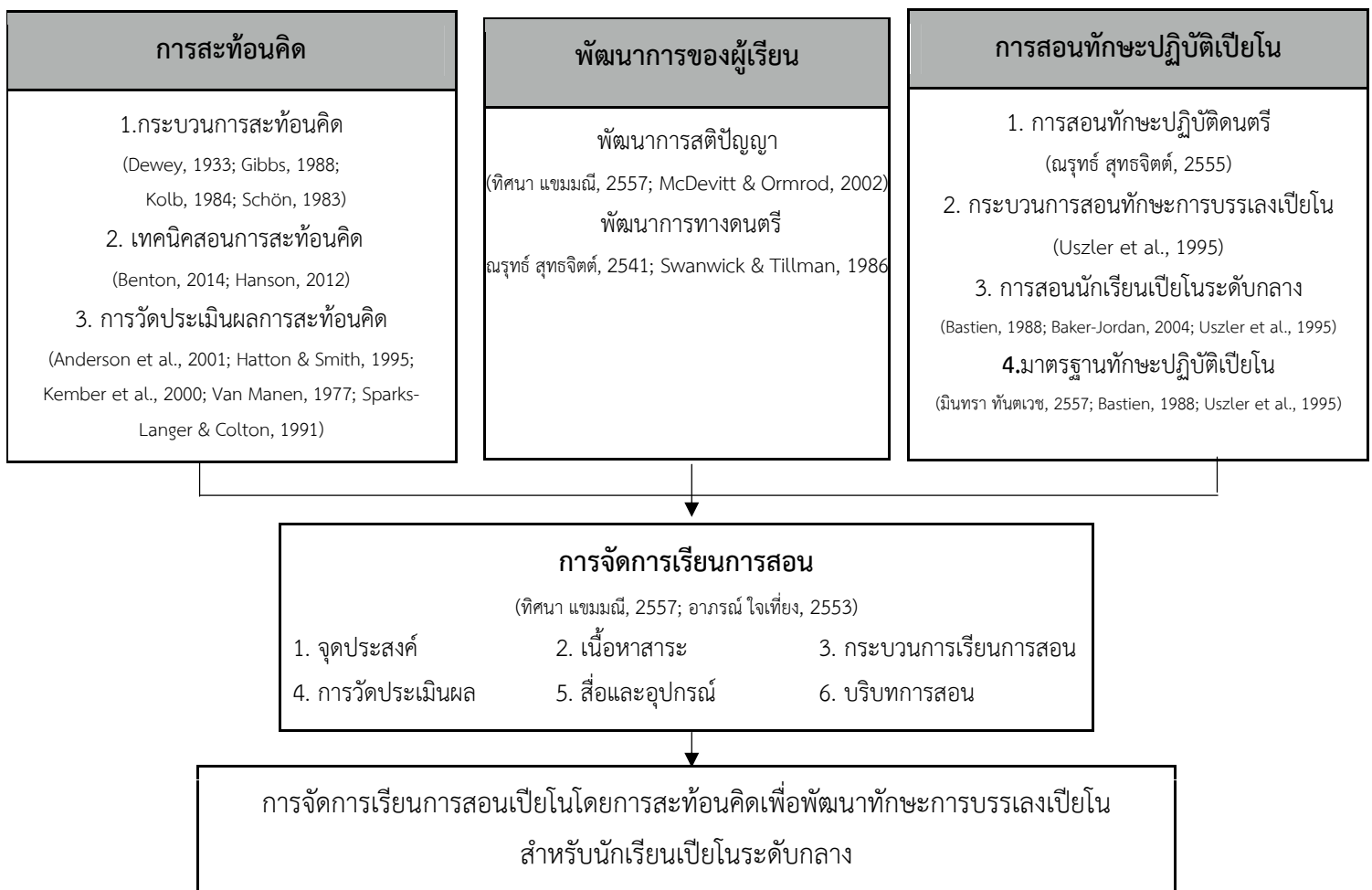
ปัจจุบัน เพื่อให้เห็นถึงสภาพการจัดการเรียนการสอนเป็ยโนและการนำการสะท้อนคิดเข้ามาใช้ในการเรียนการสอนเป็ยโนชั้นกลางในปัจจุบัน ซึ่งจะนำสู่การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเป็ยโนโดยการสะท้อนคิดต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนเป็ยโนโดยการสะท้อนคิดระดับเป็ยโนชั้นกลางในปัจจุบัน เพื่อให้เห็นถึงสภาพการจัดการเรียนการสอนเป็ยโนและการนำการสะท้อนคิดเข้ามาใช้ในการเรียนการสอนเป็ยโนชั้นกลางในปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเป็ยโนโดยการสะท้อนคิดของครูสอนเป็ยโนต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นว่า ในการเรียนการสอนวิชาเป็ยโน ครูผู้สอนควรสอนให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการคิดในการเรียนดนตรี ซึ่งกระบวนการสะท้อนคิดมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน รวมทั้งมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะในการบรรเลงเป็ยโน โดยสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการ จัดการเรียนการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิดระดับเปียโนชั้นกลางในกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยได้ แบ่งขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมการ ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งเป็นหัวข้อได้แก่ การสะท้อนคิด พัฒนาการของผู้เรียน การสอนทักษะปฏิบัติเปียโนสำหรับนักเรียนเปียโนระดับกลาง และการจัดการเรียนการ สอน

ขั้นที่ 2 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูสอนเปียโนเดี่ยวที่สอนเปียโนนักเรียน ระดับกลาง ในช่วงอายุ 13-15 ปี สังกัดสถาบันดนตรีนอกระบบที่มีการจัดการเรียนการสอนวิชาเปียโนเดี่ยวใน กรุงเทพมหานคร โดยมีการจัดตั้งสถานศึกษาตามมาตรา 15 (2) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำวิจัย คือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำวิจัยในการสอบถามครูสอนเปียโน เดี่ยว ในขั้นแรกจะเป็นการสุ่มโรงเรียนแบบการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling “SRS”) โดยการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำรายชื่อสถาบันดนตรีนอกระบบที่มีการจัดการเรียนการสอนวิชาเปียโนเดี่ยวใน กรุงเทพมหานคร ที่มีการจัดตั้งสถานศึกษาตามมาตรา 15 (2) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาทำบัญชีรายชื่อและทำการจับฉลาก คัดเลือกโรงเรียน จำนวน 50 โรงเรียน โดยคัดเลือกครูสอนเปียโนเดี่ยวที่สอนเปียโนนักเรียนระดับกลาง ที่มี ช่วงอายุ 13-15 ปี โรงเรียนละ 8 คน

ขั้นที่ 3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือในการทำวิจัยมีดังนี้ 1. ศึกษาเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 2. วิเคราะห์ และพิจารณาเลือกสรรเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้อง 3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 4. ทำการ ตรวจสอบโดยอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ 5. นำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ 6. นำเครื่องมือวิจัยที่ได้ไปทดลองใช้และนำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไข

โดยแบบสอบถามสำหรับครูสอนเปียโน จากสถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนวิชาเปียโนเดี่ยวที่ ได้รับการคัดเลือก ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ (Check list) และแบบปลายเปิด (Open-ended) ประกอบด้วยคำถามดังนี้ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ด้านการสอน ตำแหน่งหน้าที่ ในปัจจุบัน

ตอนที่ 2 ข้อคำถามที่วัดประเด็นด้านการจัดการเรียนการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิด ชุดคำถามประกอบด้วย 6 ประเด็นคือ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ 2) การกำหนดเนื้อหาสาระ 3) การจัดกิจกรรมการสอน 4) สื่อและอุปกรณ์ และ 5) การวัดและประเมินผล 6) บริบทการเรียนการสอน

โดยสร้างเป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และตอนท้ายของแต่ละหัวข้อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม ซึ่งการประเมินจะเป็นการประเมินสภาพการเรียนการสอนที่เกิดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 6 ส่วนย่อย ได้แก่ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ 2) การกำหนดเนื้อหาสาระ 3) การจัดกิจกรรมการสอน 4) สื่อและอุปกรณ์ และ 5) การวัดและประเมินผล 6) บริบทการเรียนการสอน

ขั้นที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยและติดต่อนัดหมายกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อทำการแจกแบบสอบถาม

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการสำรวจสภาพโดยการเก็บข้อมูลด้วยการแจกแบบสอบถามครูสอนเปียโนเดี่ยว เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาเปียโนในระดับชั้นกลาง ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเก็บข้อมูลในการสอบถามจากสถาบันดนตรีที่ได้รับการคัดเลือกจำนวน 50 แห่ง

ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาทำการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยแบ่งขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

5.1 ตรวจสอบข้อมูลให้มีความถูกต้องและครบถ้วน

5.2 นำข้อมูลที่ได้จากการสอบถามครูสอนเปียโนเดี่ยวจากสถาบันดนตรีที่ได้รับการคัดเลือกมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มาวิเคราะห์ด้วยสถิติบรรยาย เพื่อหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากข้อคำถามปลายเปิดมาวิเคราะห์ด้วยการจำแนกข้อมูล เปรียบเทียบ และสร้างสรุปเชิงอุปนัย

5.3 สรุปผลและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมข้อเสนอแนะในประเด็นสำคัญ และนำเสนอเป็นผลการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการเรียนการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงเปียโนสำหรับนักเรียนเปียโนระดับกลาง สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นครูสอนเปียโนเดี่ยวที่สอนเปียโนนักเรียนระดับกลาง ในช่วงอายุ 13-15 ปี สังกัดสถาบันดนตรีนอกระบบที่มีการจัดการเรียนการสอนวิชาเปียโนเดี่ยวในกรุงเทพมหานคร จำนวน 339 ท่าน ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามทั้งหมด 400 ชุด และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาเป็นจำนวน 339 ชุด คิด

เป็นร้อยละ 84.75 ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งจำแนกตามกลุ่มมา แจกแจงจำนวนและหาค่าร้อยละ ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ครูสอนเปียโนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 71.1 มีอายุ 21 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 49.9 ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 64 ส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาทางด้านดนตรี โดยมีวุฒิการศึกษาทางด้านเปียโนอยู่ในระดับเกรด 8 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.36 ซึ่งผู้ตอบส่วนใหญ่สอบจากสถาบัน Trinity คิดเป็นร้อยละ 54.3 มีประสบการณ์การสอนเป็นระยะเวลา 1 – 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.3

2 ข้อมูลที่เกี่ยวกับรายละเอียดการสอนแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน พบว่า ในการด้านการตั้งวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนตามแนวคิดระดับพุทธิพิสัยของ Anderson et al. (2001) นั้น การให้ผู้เรียนนำความรู้ดนตรีที่เรียนไปประยุกต์ใช้ในการบรรเลงบทเพลงอื่นๆ เป็นวัตถุประสงค์ที่ครูสอนเปียโนให้ความสำคัญ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($M = 3.32, SD = 0.71$) โดยสอดคล้องกับการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิดในระดับมาก สำหรับวัตถุประสงค์ที่ครูสอนเปียโนให้ความสำคัญน้อยที่สุด คือ การให้ผู้เรียนบรรเลงเปียโนโดยอาศัยความจำ ($M = 2.15, SD = 0.90$) โดยสอดคล้องกับการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิดในระดับปานกลาง ส่วนในการด้านการตั้งวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนตามแนวคิดระดับการสะท้อนคิด (Kember et al., 2000) นั้น การมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาทั้งหมดที่ท่านสอน เป็นวัตถุประสงค์ที่ครูสอนเปียโนให้ความสำคัญมากที่สุด ($M = 3.42, SD = 0.63$) โดยสอดคล้องกับการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิดในระดับมาก สำหรับวัตถุประสงค์ที่ครูสอนเปียโนให้ความสำคัญน้อยที่สุด คือ การให้ผู้เรียนวิเคราะห์และประเมินการเล่นของตนเอง เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติและวิธีการบรรเลงของตนเองให้สร้างสรรค์ และพัฒนาสไตล์หรือเอกลักษณ์ในการบรรเลงเปียโนของตนเอง ($M = 2.75, SD = 0.91$) โดยสอดคล้องกับการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิดในระดับมาก

2.2 ด้านเนื้อหาสาระ ผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสาร แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนำไปสู่การกำหนดกรอบในการกำหนดเนื้อหาสาระใน 3 ด้าน คือ ด้านบทเพลง ด้านสาระดนตรี และด้านเทคนิค โดยผู้วิจัยแสดงผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

2.2.1 ด้านบทเพลง ส่วนใหญ่ผู้สอนจะนำบทเพลงของ J. S. Bach (255 คน), Beethoven (206 คน), Chopin (186 คน), และ Bela Bartok (94 คน) เข้ามาใช้ในการเรียนการสอนมากที่สุด สำหรับบทเพลงแบบฝึกหัด พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สอนจะนำบทเพลงของ Hanon (258 คน) เข้ามาใช้ในการเรียนการสอนมากที่สุด สำหรับบทเพลงแจ๊ส พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สอนจะนำบทเพลงพระราชินีพอนท์ เข้ามาใช้ในการเรียนการสอนมากที่สุด (8 คน) และสำหรับบทเพลงยุคสมัยนิยม พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สอนจะนำบทเพลงของ Yiruma เข้ามาใช้ในการเรียนการสอนมากที่สุด (30 คน)

2.2.2 ด้านสาระดนตรี พบว่า ด้านจังหวะ ผู้สอนส่วนใหญ่สอนรูปแบบจังหวะ (299 คน) และสอนอัตราจังหวะแบบธรรมดามากที่สุด (323 คน) ด้านบันไดเสียง ผู้สอนส่วนใหญ่สอนบันไดเสียง

เมเจอร์ที่มีชาร์ปหรือแฟลต ไม่เกิน 1 ตัว (323 คน) ผู้สอนส่วนใหญ่มีการสอนคำกำหนดความเร็ว ได้แก่ Allegro, Allegretto, Andante, Moderato (313 คน) และสอนความเข้มเสียงได้แก่ *f*, *mf*, *mp*, *p* (321 คน) มากที่สุด นอกจากนี้ พบว่าผู้สอนมีการสอนเรื่องเครื่องหมายย่อหน้าที่ปรากฏในบทเพลง (313 คน) สังคัตลักษณ์ (213 คน) รูปพรรณ (146 คน) และคำศัพท์ที่แสดงถึงการสื่ออารมณ์ (216 คน) ให้กับผู้เรียนด้วย

2.2.3 ด้านเทคนิค พบว่า ด้านลักษณะการดำเนินทำนองเพลง ผู้สอนส่วนใหญ่สอนการเล่นบันไดเสียงเมเจอร์และไมเนอร์ มากกว่า 1 ช่วงเสียง (311 คน) ด้านการบรรเลงเสียงประสาน ผู้สอนส่วนใหญ่สอนเรื่องขั้นคู่ 2 ถึง ขั้นคู่ 8 (289 คน) และคอร์ดเมเจอร์ คอร์ดไมเนอร์ (308 คน) มากที่สุด ด้านการควบคุมเสียง (Articulations) พบว่า เครื่องหมายการควบคุมเสียงที่ผู้สอนใช้ในการเรียนการสอนผู้เรียนเปียโนระดับชั้นกลางมากที่สุด คือ Staccato (310 คน) ด้านเทคนิคการใช้เพดัล มีการใช้เพดัลขวา (Sustain Pedal) (270 คน) ในการเรียนการสอนผู้เรียนเปียโนระดับชั้นกลางจำนวนมาก นอกจากนี้ พบว่าผู้สอนมีการสอนเรื่องเคเดนซ์ (Cadence) และการเดินคอร์ด (Chord Progression) (250 คน) และโน้ตประดับ (257 คน) ให้กับผู้เรียนด้วย

2.3 ด้านการจัดกิจกรรมการสอน สำหรับด้านการสอนทักษะดนตรี พบว่า การสอนทักษะดนตรีที่ครูสอนเปียโนปฏิบัติมากที่สุด คือ ผู้สอนให้ผู้เรียนแก้ออกพอร์จและฝึกฝนเพื่อพัฒนาฝีมือให้ดีขึ้น ($M = 3.55$, $SD = 0.59$) โดยสอดคล้องกับการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิดในระดับมากที่สุด ส่วนการสอนทักษะดนตรีที่ครูสอนเปียโนปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ผู้สอนให้ผู้เรียนเริ่มจากการฟังเสียง เข้าใจเสียง เล่นบทเพลง แล้วจึงสอนเรื่องสัญลักษณ์ดนตรี ($M = 2.84$, $SD = 0.98$) และผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนวิเคราะห์การแสดงเปียโนของตนเอง ($M = 2.84$, $SD = 0.87$) โดยสอดคล้องกับการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิดในระดับมาก

สำหรับด้านเทคนิคการสอนการสะท้อนคิด พบว่า เทคนิคการสอนการสะท้อนคิดที่ครูสอนเปียโนปฏิบัติมากที่สุด คือ เทคนิคการใช้คำถาม (Questioning) ($M = 3.12$, $SD = 0.67$) และเทคนิคการเขียนบันทึกการสะท้อนคิด (Reflective Journal) ($M = 1.94$, $SD = 0.88$) เป็นเทคนิคการสอนการสะท้อนคิดที่ครูสอนเปียโนปฏิบัติน้อยที่สุด

2.4 ด้านสื่อและอุปกรณ์ พบว่า สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอนการสะท้อนคิดที่ครูสอนเปียโนปฏิบัติมากที่สุด คือ ผู้สอนใช้เครื่องบันทึกเสียงหรือกล้องวิดีโอ (VDO) เพื่อบันทึกการบรรเลงของผู้เรียน ($M = 2.24$, $SD = 1.20$) โดยสอดคล้องกับการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิดในระดับปานกลาง ส่วนสื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอนการสะท้อนคิดที่ครูสอนเปียโนปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ผู้สอนให้ผู้เรียนทำแฟ้มสะสมผลงานการแสดงของตนเอง ($M = 1.48$, $SD = 1.22$) โดยสอดคล้องกับการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิดในระดับน้อย

2.5 ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า สำหรับวิธีการวัดและประเมินผลการสะท้อนคิดที่ครูสอนเปียโนปฏิบัติมากที่สุด คือ การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นวิธีการวัดและประเมินผลการสะท้อนคิดที่ครูสอนเปียโนปฏิบัติมากที่สุด ($M = 2.76$, $SD = 0.73$) โดยสอดคล้องกับการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิดในระดับมาก และวิธีการวัดและประเมินผลการสะท้อนคิดที่ครูสอนเปียโนปฏิบัติน้อย

ที่สุด คือ การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน (Portfolio Assessment) ($M = 1.79$, $SD = 1.25$) โดยสอดคล้องกับการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิดในระดับปานกลาง

สำหรับหลักการวัดความสามารถในการคิดของผู้เรียนตามระดับการสะท้อนคิด (Kember et al., 2000) พบว่า ระดับที่ 1 ระดับขั้นการปฏิบัติเป็นนิสัยหรือขั้นไม่คิดสะท้อนต่อการปฏิบัติ (Habitual Action) เป็นระดับการสะท้อนคิดที่ครูสอนเปียโนใช้ในการวัดความสามารถในการคิดของผู้เรียนมากที่สุด ($M = 3.03$, $SD = 0.57$) โดยสอดคล้องกับการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิดในระดับมาก และระดับที่ 3 ระดับขั้นการสะท้อนคิด (Reflection) เป็นระดับการสะท้อนคิดที่ครูสอนเปียโนใช้ในการวัดความสามารถในการคิดของผู้เรียนน้อยที่สุด ($M = 2.71$, $SD = 0.69$) โดยสอดคล้องกับการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิดในระดับมาก

2.6 ด้านบริบทการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นของแบบสอบถามปลายเปิด โดยพบว่า ผู้สอนให้ความสำคัญกับความรักความชอบในดนตรีและความสุขของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความกล้าแสดงออกทางดนตรี มุ่งเน้นการจัดระเบียบวินัยในการฝึกซ้อม จัดการเรียนการสอนโดยอาศัยความรู้ด้านจิตวิทยาในการสอนดนตรี โดยคำนึงถึงวัยของผู้เรียนและพื้นฐานทักษะทางดนตรีของผู้เรียนเป็นสำคัญ

อภิปรายผล

การอภิปรายผล เรื่องการจัดการเรียนการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิด เพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงเปียโน สำหรับนักเรียนเปียโนระดับกลาง ผู้วิจัยแบ่งประเด็นในการอภิปรายเป็น 6 ประเด็น ดังนี้

1. ด้านวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน

การตั้งวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนนำความรู้ดนตรีที่เรียนไปประยุกต์ใช้ในการบรรเลงบทเพลงอื่นๆ ($M = 3.32$, $SD = 0.71$) และการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาทั้งหมดที่คุณครูสอน ($M = 2.15$, $SD = 0.90$) เป็นวัตถุประสงค์ที่ครูสอนเปียโนให้ความสำคัญมากที่สุด โดยสอดคล้องกับการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิดในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้สอนให้ความสำคัญกับการให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่เรียนและสามารถนำความรู้ดนตรีที่เรียนไปประยุกต์ใช้ในการบรรเลงบทเพลงต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเปียโนของวิฑิต์ธาดา เกาคำ (2556) ในเรื่อง “การนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรีโดยใช้ดนตรีคลาสสิกและดนตรีสมัยนิยมเพื่อพัฒนาทักษะเปียโนของนักเรียนเปียโนระดับขั้นต้น” และของสุภณา ประมาะยัง (2556) ในเรื่อง “การนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรีเพื่อพัฒนาเทคนิคการปฏิบัติโน้ตระดับสำหรับนักเรียนเปียโนระดับขั้นกลาง” ที่ผู้สอนมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาและเพิ่มองค์ความรู้ดนตรีที่จำเป็นในการบรรเลงเปียโนของผู้เรียน และมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้และเชื่อมโยงความรู้ที่เรียนไปสู่การบรรเลงบทเพลงต่างๆ

สำหรับการตั้งวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนบรรเลงเปียโนโดยอาศัยความจำตามระดับพุทธิพิสัยของแอนเดอร์สัน ($M = 2.15$, $SD = 0.90$) เป็นวัตถุประสงค์ที่ครูสอนเปียโนให้ความสำคัญน้อยที่สุด โดยสอดคล้องกับการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิดในระดับปานกลาง ในขณะที่การจำจัดเป็นระดับการคิดในขั้นแรกสุดสำหรับ

แนวคิดระดับพุทธิพิสัยของแอนเดอร์สัน ที่ผลของการสำรวจเป็นเช่นนี้ ผู้วิจัยคาดว่า ครูสอนเปียโนที่ทำแบบสอบถามอาจเข้าใจว่า การให้ผู้เรียนบรรเลงเปียโนโดยอาศัยความจำหมายถึงการสอนดนตรีเชิงมุขปาฐะที่เป็นรูปแบบของการสอนดนตรีไทยที่ใช้วิธีถ่ายทอดความรู้แบบปากต่อปาก ผู้เรียนต้องจดจำเพลงจากครูผู้สอน ซึ่งการสอนเปียโนจะเป็นลักษณะของการถ่ายทอดความรู้โดยอาศัยการอ่านโน้ตมากกว่า แต่ในความหมายของผู้วิจัยหมายถึง การให้ผู้เรียนอาศัยทักษะความจำบทเพลงเพื่อการแสดง ดังนั้นทำให้การสื่อความหมายในแบบสอบถามจึงมีความคลาดเคลื่อนและอาจเป็นเหตุให้คะแนนค่าเฉลี่ยจึงอยู่ในระดับที่น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับหัวข้อวัตถุประสงค์อื่น

ส่วนด้านการตั้งวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนตามแนวคิดระดับการสะท้อนคิด (Kember et al., 2000) การให้ผู้เรียนวิเคราะห์และประเมินการเล่นของตนเอง เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติและวิธีการบรรเลงของตนเองให้สร้างสรรค์ และพัฒนารูปแบบหรือเอกลักษณ์ในการบรรเลงเปียโนของตนเอง ($M = 2.75, SD = 0.91$) เป็นวัตถุประสงค์ที่ครูสอนเปียโนให้ความสำคัญน้อยที่สุด จากการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ผู้สอนอาจยังไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์การบรรเลงเปียโนมากนัก ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมให้ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะของการสร้างสรรค์การบรรเลงเปียโนให้กับผู้เรียนมากขึ้น จะช่วยให้การเรียนมีความสนุกสนานและเป็นการสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

2. ด้านเนื้อหาสาระ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเนื้อหาสาระ พบว่า ผู้สอนส่วนใหญ่สอนบทเพลงในยุคบาโรคและยุคคลาสสิกเป็นจำนวนมากว่าการสอนบทเพลงในยุคโรแมนติกและยุคร่วมสมัย โดยจากการสอบถามครูสอนเปียโน พบผู้สอนหลายท่านให้ความเห็นว่า ผู้เรียนในวัย 13-15 ปี ยังมีประสบการณ์ชีวิตไม่มากนัก ดังนั้นการถ่ายทอดอารมณ์บทเพลงอาจยังไม่สามารถทำได้อย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะบทเพลงยุคโรแมนติกต้องอาศัยเทคนิคและการถ่ายทอดอารมณ์เพลงเป็นอย่างมาก ซึ่งประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าผู้เรียนในวัย 13-15 ปี มีพัฒนาการทางความคิดที่สมบูรณ์แล้ว สามารถคิดสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผลและมีความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นามธรรมมากขึ้น ดังนั้นผู้เรียนในวัยนี้จึงสามารถเรียนรู้ทั้งด้านแนวคิดและทักษะดนตรีได้อย่างครบถ้วนและลึกซึ้ง รวมทั้งมีพัฒนาการทางร่างกายอย่างรวดเร็วและอารมณ์ที่ค่อนข้างเข้มข้น สามารถแสดงอารมณ์ออกมาให้เห็นได้เด่นชัด ดังนั้นผู้เรียนในวัย 13-15 ปี จึงสามารถแสดงความรู้สึกที่มีต่อบทเพลงได้ การเน้นความรู้สึกของเพลง (Expressions) เป็นแนวคิดและทักษะที่เด็กสามารถเข้าใจและปฏิบัติได้ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2541) หากแต่ในการสอนเรื่องความรู้สึกในการสื่ออารมณ์ในการบรรเลงเปียโน ผู้สอนควรจะสอนให้ผู้เรียนรู้จักการฟังเสียงที่ตนเองบรรเลงและพัฒนาให้ผู้เรียนมี “เสียงในความคิด” ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ล้วนต้องอาศัยการสะท้อนคิดในการบรรเลงเปียโนทั้งสิ้น

3. การจัดกิจกรรมการสอน

การสอนทักษะดนตรีที่ครูสอนเปียโนปฏิบัติมากที่สุด คือ ผู้สอนให้ผู้เรียนแก้ออกบพร่องและฝึกฝนเพื่อพัฒนาฝีมือให้ดีขึ้น ($M = 3.55, SD = 0.59$) โดยสอดคล้องกับการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิดในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการสอนทักษะการบรรเลงเปียโนของมารีย์เน่ อูซซ์เลอร์ (Uszler et al.,

1995) ในชั้นความคิดที่เชื่อมโยง ที่ผู้เรียนจะต้องพยายามที่จะพัฒนาทักษะให้มีความแม่นยำและทันเวลา โดยรับคำติชมของครู และการติชมสะท้อนกลับตนเอง (Feedback) เพื่อริเริ่ม ควบคุม และตัดสินใจแสดงออกด้านทักษะของตนเอง

ส่วนการสอนทักษะดนตรีที่ครูสอนเปียโนปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ผู้สอนให้ผู้เรียนเริ่มจากการฟังเสียง เข้าใจเสียง เล่นบทเพลง แล้วจึงสอนเรื่องสัญลักษณ์ดนตรี ($M = 2.84, SD = 0.98$) และผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนวิเคราะห์การแสดงเปียโนของตนเอง ($M = 2.84, SD = 0.87$) สำหรับการฟังเสียง เข้าใจเสียง เล่นบทเพลง แล้วจึงสอนเรื่องสัญลักษณ์ดนตรีนั้น ผู้วิจัยคาดว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความเห็นใน 2 กรณี คือ กรณีแรก ผู้สอนอาจจะไม่ทราบถึงหลักในการสอนเสียงก่อนสัญลักษณ์มาก่อน และอาจมีความเชื่อว่าการสอนอ่านโน้ตจะทำให้ผู้เรียนสามารถบรรเลงได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นผู้สอนจึงไม่เห็นด้วยกับการสอนให้ผู้เรียนเริ่มจากการฟังเสียง เข้าใจเสียง เล่นบทเพลง แล้วจึงสอนเรื่องสัญลักษณ์ดนตรี กรณีที่สอง คือ ผู้สอนเขียนแสดงความคิดเห็นในแบบสอบถามที่เป็นข้อคำถามปลายเปิดว่า การสอนให้ผู้เรียนเริ่มจากการฟังเสียง เข้าใจเสียง เล่นบทเพลง แล้วจึงสอนเรื่องสัญลักษณ์ดนตรีเหมาะสมแล้วกับการสอนผู้เรียนในระดับขั้นต้น สำหรับผู้เรียนระดับชั้นกลางซึ่งสามารถอ่านสัญลักษณ์ได้คล่องแคล่วในระดับหนึ่ง การสอนสัญลักษณ์ก่อนเสียงก็สามารถทำได้เช่นกัน ด้วยเหตุผลข้างต้นจึงทำให้เรื่องของการสอนให้ผู้เรียนเริ่มจากการฟังเสียง เข้าใจเสียง เล่นบทเพลง แล้วจึงสอนเรื่องสัญลักษณ์ดนตรีเป็นการสอนทักษะดนตรีที่ครูสอนเปียโนปฏิบัติน้อยที่สุด ส่วนการวิเคราะห์การแสดงเปียโนของผู้เรียนเอง ผู้สอนควรมีการส่งเสริมการวิเคราะห์การแสดงเปียโนของผู้เรียนให้มากขึ้น โดยนำการสะท้อนคิดเข้าประยุกต์ในการเรียนการสอนให้มากขึ้น เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์การบรรเลงเปียโนของผู้เรียนเอง

ในด้านเทคนิคการสอนการสะท้อนคิด เทคนิคการใช้คำถาม (Questioning) เป็นเทคนิคการสอนการสะท้อนคิดที่ครูสอนเปียโนปฏิบัติมากที่สุด ($M = 3.12, SD = 0.67$) เนื่องจากเป็นเทคนิคการสอนที่ผู้สอนมักใช้ในการสอนโดยทั่วไป ซึ่งการตั้งคำถามที่ใช้ถามผู้เรียนมีความสำคัญมาก หากผู้สอนมีการตั้งคำถามที่ดี ผู้เรียนก็จะสามารถสะท้อนคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่หากผู้สอนตั้งคำถามได้ไม่ดีแล้ว ผู้เรียนก็จะไม่สามารถสะท้อนคิดอย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้นคำถามจึงถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิด ซึ่งผู้สอนควรฝึกฝนและพัฒนาความรู้ทักษะในการถามเช่นเดียวกับความสามารถในการสอนด้านอื่นๆ รวมทั้งควรมีการวางแผนและเตรียมคำถามเพื่อการสะท้อนคิดที่ดี

ส่วนเทคนิคการเขียนบันทึกการสะท้อนคิด (Reflective Journal) ($M = 1.94, SD = 0.88$) ซึ่งเป็นเทคนิคการสอนการสะท้อนคิดที่ครูสอนเปียโนปฏิบัติน้อยที่สุดในประเด็นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า การเขียนบันทึกสะท้อนคิดจัดเป็นเรื่องที่ค่อนข้างใหม่สำหรับการจัดการเรียนสอนเปียโน เนื่องจากการเรียนการสอนเปียโนด้วยกระบวนการคิดและการสะท้อนคิดอาจยังไม่เป็นที่แพร่หลายมากนัก จึงทำให้มีผู้สอนที่รู้จักเทคนิคการสอนนี้จำนวนไม่มาก เมื่อเทียบกับการสอนด้วยเทคนิคการใช้คำถามและเทคนิคการอภิปรายที่มีการใช้ในการเรียนการสอนอย่างทั่วไปและแพร่หลายมากกว่า ดังนั้นจึงทำให้เทคนิคการเขียนบันทึกการสะท้อนคิดเป็นเทคนิคการสอนการสะท้อนคิดที่มีการใช้น้อยที่สุด

4. สื่อและอุปกรณ์

สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอนการสะท้อนคิดที่ครูสอนเปียโนปฏิบัติมากที่สุด คือ ผู้สอนใช้เครื่องบันทึกเสียงหรือกล้องวิดีโอ (VDO) เพื่อบันทึกการบรรเลงของผู้เรียน ($M = 2.18$, $SD = 1.21$) โดยสอดคล้องกับการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิดในระดับปานกลาง เนื่องจากผู้สอนมีการใช้เครื่องบันทึกเสียงหรือกล้องวิดีโอ (VDO) เพื่อบันทึกการบรรเลงของผู้เรียนอยู่แล้วเป็นประจำ เนื่องด้วยประโยชน์ในการเรียนการสอนหลายประการ ได้แก่ การบันทึกการเล่นการซ้อมต่าง ๆ ไว้ไม่ให้ผู้เรียนลืม การให้ผู้เรียนรู้จักสะท้อนคิดการเล่นของตนเอง การประชาสัมพันธ์การแสดงผลงานของผู้เรียนและผู้สอน และการเตรียมตัวในการแสดงของผู้เรียน ส่วนสื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอนการสะท้อนคิดที่ครูสอนเปียโนปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ผู้สอนให้ผู้เรียนทำแฟ้มสะสมผลงานการแสดงของตนเอง ($M = 1.48$, $SD = 1.22$) โดยสอดคล้องกับการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิดในระดับน้อย เนื่องจากผู้สอนไม่ได้มีการมอบหมายให้ผู้เรียนจัดทำแฟ้มสะสมผลงานแสดงของตนเองอย่างเป็นกิจจะลักษณะ แต่ผู้สอนส่วนใหญ่ก็มีการให้ผู้เรียนได้สะท้อนคิดผลงานการแสดงของตนเอง เช่น การสอบเปียโน การเล่นคอนเสิร์ต ทั้งในรูปแบบของการนั่งพูดคุยสะท้อนคิดกันอย่างจริงจังและการสอบถามพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ

5. การวัดและประเมินผล

การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นวิธีการวัดและประเมินผลการสะท้อนคิดที่ครูสอนเปียโนปฏิบัติมากที่สุด ($M = 2.76$, $SD = 0.73$) โดยสอดคล้องกับการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิดในระดับมาก ซึ่งผลการวิเคราะห์มีความสมเหตุสมผล เนื่องจากการประเมินตามสภาพจริงส่วนใหญ่จะเป็นการวัดและประเมินผลในชั้นเรียนเป็นหลัก ซึ่งเป็นการวัดและประเมินผลที่ครูเปียโนกระทำอยู่แล้วเป็นปกติ ซึ่งสอดคล้องเป็นผลการวิจัยของธิดา สุนทรนาถ (2553) ในเรื่อง “การนำเสนอแนวทางการพัฒนาการสอนเปียโนระดับขั้นต้นของหลักสูตรเปียโนอัลเฟรด สำหรับสถาบันดนตรีเอกชนในกรุงเทพมหานคร” ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการวัดและประเมินผลในชั้นเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงเช่นกัน ส่วนวิธีการวัดและประเมินผลการสะท้อนคิดที่ครูสอนเปียโนปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน (Portfolio Assessment) ($M = 1.79$, $SD = 1.25$) โดยสอดคล้องกับการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิดในระดับปานกลาง ในประเด็นนี้สอดคล้องกับการวิเคราะห์ด้านสื่ออุปกรณ์คือ ผู้สอนจะไม่ได้มีการมอบหมายให้ผู้เรียนจัดทำแฟ้มสะสมผลงานแสดงของตนเองอย่างเป็นกิจจะลักษณะ แต่มีการให้ผู้เรียนสะท้อนคิดในรูปแบบอื่น

สำหรับการวัดความสามารถในการคิดของผู้เรียนตามระดับการสะท้อนคิด (Kember et al., 2000) พบว่า ระดับที่ 1 ระดับขั้นการปฏิบัติเป็นนิสัยหรือขั้นไม่คิดสะท้อนต่อการปฏิบัติ (Habitual Action) เป็นระดับการสะท้อนคิดที่เป็นเบื้องต้นที่สุด จึงเป็นระดับการสะท้อนคิดที่ครูสอนเปียโนใช้ในการวัดความสามารถในการคิดของผู้เรียนมากที่สุด ($M = 3.03$, $SD = 0.57$) โดยสอดคล้องกับการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิดในระดับมาก แต่ระดับที่ 3 ระดับขั้นการสะท้อนคิด (Reflection) เป็นระดับการสะท้อนคิดที่ครูสอนเปียโนใช้ในการวัดความสามารถในการคิดของผู้เรียนน้อยที่สุด ($M = 2.71$, $SD = 0.69$) โดยสอดคล้องกับการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิดในระดับมาก ในขณะที่ระดับที่ 4 ระดับขั้นการสะท้อนอย่างมีวิจารณญาณ (Critical

Reflection) ซึ่งเป็นระดับการสะท้อนคิดที่มีความลึกซึ้งมากกว่า แต่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคือ ($M = 2.77$, $SD = 0.72$) โดยสอดคล้องกับการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิดในระดับมาก ในประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้วิจัยอาจสร้างนิยามปฏิบัติที่ไม่ชัดเจนเพียงพอจึงอาจเป็นสาเหตุให้ผลคะแนนมีความคลาดเคลื่อนส่งผลให้ระดับการสะท้อนคิดไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง

6. บริบทการเรียนการสอน

จากการวิเคราะห์พบว่า ผู้สอนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความสุขการในเรียนของผู้เรียนและด้านจิตวิทยาในการสอนดนตรี แสดงให้เห็นว่า นอกเหนือจากการให้ความรู้ทางด้านดนตรีและทักษะการบรรเลงเปียโนแล้ว ผู้สอนยังให้ความสำคัญกับทัศนคติในการเรียนของผู้เรียน และจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยหลักจิตวิทยาในการสอนเพื่อให้การสอนดำเนินไปอย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การเรียนการสอนที่ประสบความสำเร็จนั้นควรคำนึงถึงพฤติกรรมผู้เรียน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย ตามจุดหมายทางการศึกษา (Taxonomy of Education Objectives) ของบลูมและคณะ (Bloom et al., 1956)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัย

1. หน่วยงานและองค์กรการศึกษาทางด้านดนตรีที่มีความสนใจในการจัดการเรียนการสอนเปียโนสามารถนำผลการวิจัยในด้านสภาพการจัดการเรียนการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิดระดับเปียโนชั้นกลาง ไปพัฒนาหน่วยงานและองค์กรการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น
2. นักการศึกษา นักวิชาการ และผู้ที่สนใจศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิด สามารถนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาใช้เป็นฐานในการศึกษาเพิ่มเติมได้
3. หากผู้สอนต้องการนำหลักการและผลการวิจัยไปใช้ ควรศึกษาหลักการ ทฤษฎี และผลการวิจัยอย่างถ่องแท้ นำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบริบทการสอน คุณลักษณะของผู้เรียน และความต้องการของผู้เรียนแต่ละบุคคล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิด เพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงเปียโนสำหรับนักเรียนเปียโนระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้และเป็นแนวทางในการสอนต่อไป
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับทางการจัดการเรียนการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิด เพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงเปียโนในกลุ่มช่วงอายุอื่นๆ เพื่อให้ผู้สอนจัดการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับพัฒนาการในช่วงอายุของผู้เรียน

3. ควรมีการวิจัยเชิงทดลองในการจัดการเรียนการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิด เพื่อพัฒนาทักษะการบรรเลงเปียโนระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง เพื่อพัฒนาแนวทางที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการเรียนการสอนเปียโนโดยการสะท้อนคิด

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2541). *จิตวิทยาการสอนดนตรี*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2555). *ดนตรีศึกษา: หลักการและสาระสำคัญ*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จิรดา สุนทรนาถ. (2553). *การนำเสนอแนวทางการพัฒนาการสอนเปียโนระดับขั้นต้นของหลักสูตรเปียโนอัลเฟรดสำหรับสถาบันดนตรีเอกชนในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชา ศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิตนา แคมมณี. (2557). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มินตรา ทันตะเวช. (2557). *การพัฒนาบทเรียนเปียโนสำหรับนักเรียนระดับพื้นฐานถึงระดับกลางโดยใช้การเรียบเรียงดนตรีพื้นบ้านไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิฑิตธาตา เกาคำ. (2556). *การนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรีโดยใช้ดนตรีคลาสสิกและดนตรีสมัยนิยมเพื่อพัฒนาทักษะเปียโนของนักเรียนเปียโนระดับขั้นต้น*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต) สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

สกุณา ประมาะยัง. (2556). *การนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรีเพื่อพัฒนาเทคนิคการปฏิบัติโน้ตระดับสำหรับนักเรียนเปียโนระดับขั้นกลาง*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). *หลักการสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์

ภาษาอังกฤษ

Anderson, L.W., et al. (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. New York: Longman.

Baker-Jordan, M. (2004). *Practical piano pedagogy: the definitive text for piano teachers and pedagogy students*. Miami: Warner Bros.

Bastien, J. W. (1988). *How to teach piano successfully*. San Diego, CA: N.A. Kjos Music.

- Benton, C. W. (2014). *Thinking about thinking: Metacognition for music learning*. Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield Education.
- Bloom, B. S., Engelhart, M.D., Furst, E.J., Hill, W.H., & Krathwohl, D.C. (1956). *Taxonomy of educational objective: The classification of educational goals*. New York: David McKay.
- Dewey, J. (1933). *How we think*. Boston: D. C. Heath.
- Gibbs, G. (1988). *Learning by doing: A guide to teaching and learning methods*. Further Education Unit.
- Hatton, N., & Smith, D. (1995). Reflection in teacher education: Towards definition and implementation. *Teaching and teacher education*, 11(1), 33-49.
- Hanson, A. (2012). *Reflective learning and teaching in primary schools*. London: SAGE Publications.
- Kember, D., et al. (2000). Development of a questionnaire to measure the level of reflective thinking. *Assessment & evaluation in higher education*, 25(4), 381-395.
- Kokkidou, M. (2013). Critical thinking and school music education: Literature review, research findings, and perspectives. *Journal for Learning through the Arts: A Research Journal on Arts Integration in Schools and Communities*, 9(1).
- Kolb, D.A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. New Jersey. Pearson Education.
- McDevitt, T. M. & Ormrod, J. E. (2002). *Child development and education*. NJ: Merrill Prentice Hall.
- Schön, D. A. (1983). *The reflective practitioner: How professionals think in action*. New York: Basic Books.
- Sparks-Langer, G. M., & Colton, A. B. (1991). Synthesis of research on teachers' reflective thinking. *Educational leadership*, 48(6), 37-44.
- Swanwick, K., & Tillman, J. (1986). The sequence of musical development: A study of children's composition. *British journal of music education*, 3(03), 305-339.
- Uszler, M., Gordon, S., & Mach, E. (1995). *The well-tempered keyboard teacher*. New York: Schirmer Books.
- Van Manen, M. (1977). Linking ways of knowing with ways of being practical. *Curriculum inquiry*, 8(3), 205-228.